

Warszawa, dnia 30 marca 2023 r.

Poz. 320

**UCHWAŁA NR 17/2023
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

z dnia 27 marca 2023 r.

**w sprawie wytycznych dla komisarzy wyborczych dotyczących podziału jednostek samorządu terytorialnego
na okręgi wyborcze i podziału gmin na stałe obwody głosowania**

Na podstawie art. 161 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1277 i 2418 oraz z 2023 r. poz. 497) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się wytyczne dla komisarzy wyborczych dotyczące podziału:

- 1) jednostek samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze, stanowiące załącznik nr 1 do uchwały;
- 2) gmin na stałe obwody głosowania, stanowiące załącznik nr 2 do uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 5 lutego 2018 r. w sprawie wytycznych i wyjaśnień dotyczących podziału jednostek samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze (M.P. poz. 204).

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 31 marca 2023 r. i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej: *S. Marciniak*

Załącznik nr 1**WYTYCZNE DLA KOMISARZY WYBORCZYCH DOTYCZĄCE PODZIAŁU JEDNOSTEK
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA OKRĘGI WYBORCZE****Rozdział I****Uaktualnienie opisów granic okręgów wyborczych**

1. Komisarze wyborczy zobowiązani są do niezwłocznego przystąpienia do uaktualnienia opisów granic okręgów wyborczych zgodnie z wymogami ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 497), zwanej dalej „ustawą”. Zadanie to musi zostać wykonane najpóźniej do dnia określonego w komunikacie Prezesa Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy.
2. Opis granic okręgów wyborczych musi zostać uaktualniony m.in. z uwzględnieniem krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju, o którym mowa w art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 459 i 830). Konieczne jest zatem dokonywanie opisu granic okręgów wyborczych zgodnego ze słownikiem rejestru TERYT.
3. Jeżeli dotychczasowy podział jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze ustalony uchwałą rady (sejmiku województwa) albo postanowieniem komisarza wyborczego nie wymaga aktualizacji opisu ich granic, w tym uwzględnienia słownika TERYT, w podziale tym nie dokonuje się żadnych zmian. W takiej sytuacji komisarz wyborczy nie wydaje nowego postanowienia. Decyzja w tej sprawie musi jednak zostać poprzedzona szczegółową analizą.
4. Jeżeli dotychczasowy podział jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze ustalony uchwałą rady (sejmiku województwa) wymaga aktualizacji opisu ich granic, w tym np. uwzględnienia słownika TERYT, komisarz wyborczy, działając na podstawie art. 419 § 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, zwanej dalej „Kodeksem wyborczym”, wydaje postanowienie w sprawie dostosowania opisu granic okręgów wyborczych jednostki samorządu terytorialnego, a nie w sprawie podziału jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze. Postanowieniem tym nie dokonuje się zmian granic okręgów wyborczych ani liczby wybieranych radnych.
5. Jeżeli dotychczasowy podział jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze ustalony postanowieniem komisarza wyborczego wymaga aktualizacji opisu ich granic, w tym np. uwzględnienia słownika TERYT, komisarz wyborczy, działając na podstawie art. 419 § 2 Kodeksu wyborczego, wydaje postanowienie zmieniające postanowienie w sprawie podziału jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze, dokonując aktualizacji opisu granic okręgów wyborczych. Postanowieniem tym nie dokonuje się zmian granic okręgów wyborczych ani liczby wybieranych radnych.
6. Na postanowienie komisarza wyborczego, o którym mowa w pkt 4 i 5, zainteresowanej radzie gminy, a także wyborcom w liczbie co najmniej 15, przysługuje prawo wniesienia skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego w terminie 3 dni od daty podania postanowienia do publicznej wiadomości (opublikowania na stronie internetowej delegatury Krajowego Biura Wyborczego zapewniającej obsługę komisarza wyborczego). Informacja o prawie do wniesienia skargi musi być zawarta w treści postanowienia w sprawie dostosowania opisu granic okręgów wyborczych. W informacji tej należy wskazać, że skargę wnosi się za pośrednictwem komisarza wyborczego oraz iż stosownie do art. 9 § 1 Kodeksu wyborczego przez upływ terminu do wniesienia skargi należy rozumieć dzień otrzymania skargi przez komisarza wyborczego (a nie dzień jej nadania).
7. Komisarz wyborczy w terminie 2 dni przekazuje skargę w postaci papierowej lub elektronicznej Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu wraz z kompletnymi i uporządkowanymi aktami sprawy, odpowiedzią na skargę oraz informacją o posiadaniu praw wyborczych przez wnoszących skargę.

Rozdział II**Zmiany w podziale jednostek samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze**

8. Zmiany w podziale jednostek samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze nie mogą zostać dokonane wcześniej niż przed rozpoczęciem okresu, w którym nie przeprowadza się żadnych wyborów w toku kadencji (w przypadku kadencji kończącej się 30 kwietnia 2024 r. – najwcześniej 30 października 2023 r.). Państwowa Komisja Wyborcza zaleca jednak, aby zmiany granic okręgów wyborczych dokonywać w takim terminie, żeby okręgi wyborcze były jak najbardziej aktualne w czasie wyborów oraz nie było konieczności dokonywania przed wyborami ponownych zmian w podziale danej jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze lub zmian w opisie jej granic.

9. Zmiany w podziale na okręgi wyborcze mogą być dokonywane najpóźniej na 3 miesiące przed upływem kadencji (w przypadku kadencji kończącej się 30 kwietnia 2024 r. – najpóźniej do 30 stycznia 2024 r.).
10. Do ustalenia, czy zachodzi konieczność dokonania zmian w podziale na okręgi wyborcze, komisarze wyborczy uwzględniają liczbę mieszkańców, na podstawie której wojewoda ustala liczbę radnych wybieranych do danej rady (sejmiku województwa), tj. liczbę mieszkańców, o której mowa w art. 373 § 2 Kodeksu wyborczego (w przypadku kadencji rozpoczynającej się w 2024 r. – według stanu na dzień 30 września 2023 r.).
11. Przez liczbę mieszkańców, o której mowa w pkt 10, należy rozumieć sumę liczb:
  - 1) wyborców ujętych w rejestrze wyborców z urzędu;
  - 2) wyborców wpisanych do rejestru wyborców na wniosek;
  - 3) pozostałych osób zameldowanych w gminie na pobyt stały, z wyjątkiem osób, co do których otrzymano zawiadomienie o wpisaniu do rejestru wyborców w innej gminie.Natomiast po wejściu w życie przepisów, o których mowa w art. 19 pkt 2 ustawy, liczba mieszkańców ustalana będzie na podstawie danych z Centralnego Rejestru Wyborców.
12. Niezwłocznie po ustaleniu liczby mieszkańców, o której mowa w pkt 10, komisarze wyborczy powinni wystąpić do wojewody o jak najszybsze ustalenie, odrębnie dla każdej rady (sejmiku województwa), liczby wybieranych radnych.
13. Przed ustaleniem przez wojewodę liczby wybieranych radnych komisarz wyborczy jest zobowiązany przystąpić do sprawdzenia zgodności z prawem dotychczasowych podziałów na okręgi wyborcze wszystkich jednostek samorządu terytorialnego objętych właściwością komisarza wyborczego, niezwłocznie po ustaleniu liczby mieszkańców.
14. Podczas wykonywania prac związanych z analizą podziałów na okręgi wyborcze i dokonywaniem ich zmian konieczne jest korzystanie z map danej jednostki samorządu terytorialnego. W przypadku gminy mapy te muszą zawierać oznaczenia granic jednostek pomocniczych.
15. Państwowa Komisja Wyborcza zaleca, aby projekty zmian w podziale na okręgi wyborcze były opracowywane w trybie roboczych konsultacji, w zależności od rodzaju jednostki samorządu terytorialnego, z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta), starostą albo marszałkiem województwa.
16. Przy opracowywaniu projektu zmian w podziale należy uwzględnić liczbę radnych wybieranych do danej rady (sejmiku województwa) w wyborach ustaloną przez wojewodę w trybie art. 373 Kodeksu wyborczego. W przypadku gdyby wojewoda nie ustalił jeszcze liczby radnych wybieranych w wyborach, należy, uwzględniając liczbę mieszkańców, o której mowa w pkt 10, sprawdzić, czy ustalona przez wojewodę liczba radnych wybieranych do danej rady (sejmiku województwa) w związku z upływem poprzedniej kadencji w dalszym ciągu jest zgodna odpowiednio z art. 17 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 i 572), art. 9 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 oraz z 2023 r. poz. 572) oraz art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094 oraz z 2023 r. poz. 572). W przypadku niezgodności komisarz wyborczy opracowuje projekt podziału, uwzględniając liczbę radnych ustaloną na podstawie tego przepisu.
17. Niezwłocznie po ustaleniu przez wojewodę liczby wybieranych radnych komisarze wyborczy powinni zacząć wydawać postanowienia w sprawie zmian podziału jednostek samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze. Przepis pkt 2 stosuje się.
18. Jeżeli dotychczasowy podział jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze ustalony uchwałą rady (sejmiku województwa) albo postanowieniem komisarza wyborczego spełnia wymogi Kodeksu wyborczego i nie zachodzi potrzeba aktualizacji opisu ich granic, w podziale tym nie dokonuje się żadnych zmian. W takiej sytuacji komisarz wyborczy nie wydaje nowego postanowienia. Decyzja w tej sprawie musi jednak zostać poprzedzona szczegółową analizą.
19. Jeżeli dotychczasowy podział jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze ustalony uchwałą danej rady (sejmiku województwa) spełnia wymogi Kodeksu wyborczego, lecz zachodzi konieczność aktualizacji opisu ich granic, komisarz wyborczy, działając w trybie art. 419 § 2 Kodeksu wyborczego, wydaje postanowienie w sprawie podziału jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze, określając takie same granice okręgów wyborczych, jak obowiązujące dotychczas, dokonując jednocześnie aktualizacji opisu granic okręgów wyborczych.
20. Jeżeli dotychczasowy podział jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze ustalony uchwałą danej rady (sejmiku województwa) nie spełnia wymogów Kodeksu wyborczego, komisarz wyborczy, działając w trybie art. 419 § 2 Kodeksu wyborczego, wydaje postanowienie w sprawie podziału jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze, dokonując zmian w zakresie niezbędnym do doprowadzenia do stanu zgodnego z prawem.

21. Jeżeli dotychczasowy podział na okręgi wyborcze jednostki samorządu terytorialnego ustalony postanowieniem komisarza wyborczego spełnia wymogi Kodeksu wyborczego, lecz zachodzi konieczność aktualizacji opisu ich granic, komisarz wyborczy, działając w trybie art. 419 § 2 Kodeksu wyborczego, wydaje postanowienie zmieniające postanowienie w sprawie podziału jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze, dokonując aktualizacji opisu granic okręgów wyborczych.
22. Jeżeli dotychczasowy podział jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze ustalony postanowieniem komisarza wyborczego nie spełnia wymogów Kodeksu wyborczego, komisarz wyborczy, działając w trybie art. 421 § 1 Kodeksu wyborczego, wydaje postanowienie w sprawie zmian w podziale jednostki samorządu terytorialnego na okręgi wyborcze, dokonując zmian w zakresie niezbędnym do doprowadzenia do stanu zgodnego z prawem.
23. Dokonując zmian w podziale gminy na okręgi wyborcze należy przede wszystkim uwzględnić, że podział ten jest stały. Oznacza to m.in., że:
  - 1) zmiany mogą być dokonane wyłącznie, jeżeli konieczność taka wynika z Kodeksu wyborczego, tj. ze zmiany:
    - a) w podziale terytorialnym państwa,
    - b) granic jednostek pomocniczych gminy,
    - c) liczby mieszkańców danej gminy,
    - d) liczby radnych w radzie gminy lub zmiany liczby radnych wybieranych w okręgach wyborczych;
  - 2) jedynym wyjątkiem od zasady wskazanej w pkt 1 jest sytuacja, gdy wskutek analizy okaże się, że dotychczasowy podział na okręgi wyborcze jest niezgodny z przepisami prawa;
  - 3) zmiany mogą być dokonywane wyłącznie w minimalnym i niezbędnym zakresie, mającym na celu jedynie doprowadzenie do stanu zgodnego z prawem;
  - 4) nawet w przypadku otrzymania społecznie uzasadnionego wniosku o zmianę podziału na okręgi wyborcze (np. bardziej zbliżona liczba mieszkańców w każdym okręgu wyborczym), lecz nie zachodzi przesłanka ustawowa, komisarz wyborczy nie ma prawa dokonać zmiany w obowiązującym, zgodnym z prawem podziale na okręgi wyborcze.
24. Przy dokonywaniu zmian w podziale należy przestrzegać zasady, że w gminach na terenach wiejskich okręgiem wyborczym jest jednostka pomocnicza gminy (sołectwo), a w miastach przy tworzeniu okręgów wyborczych uwzględnia się utworzone jednostki pomocnicze. Jednostki pomocnicze gminy łączy się w celu utworzenia okręgu wyborczego lub dzieli się na dwa lub więcej okręgów wyborczych, jeżeli wynika to z konieczności zachowania jednolitej normy przedstawicielstwa oraz jeżeli w gminie do 20 000 mieszkańców liczba radnych wybieranych w danej jednostce pomocniczej byłaby inna niż 1, a w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców – mniejsza niż 5 lub większa niż 8.
25. Nie można tworzyć okręgów wyborczych składających się z jednostki pomocniczej gminy i części innej jednostki pomocniczej gminy, niegraniczących ze sobą jednostek pomocniczych lub jednostki pomocniczej gminy i części miasta. Jedynie w przypadku, gdy układ przestrzenny gminy, w powiązaniu z liczbą mieszkańców poszczególnych jednostek pomocniczych i miast leżących na obszarze gminy, jest tego rodzaju, że spełnienie tego warunku wiązałoby się z naruszeniem zasad, o których mowa w pkt 24, wówczas dopuszczalne jest odstępstwo od tych zasad. Podobne odstępstwa od zasad tworzenia okręgów wyborczych dopuszczalne są również w przypadku miast podzielonych na jednostki pomocnicze (por. wyrok NSA z dnia 11 października 2017 r., sygn. akt II OSK 2074/17).
26. Dokonanie podziału na okręgi wyborcze, a w gminach liczących powyżej 20 000 mieszkańców także ustalenie liczby radnych wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych, następuje według jednolitej normy przedstawicielstwa obliczonej przez podzielenie liczby mieszkańców gminy przez liczbę radnych wybieranych do danej rady. Następnie liczbę mieszkańców w okręgu wyborczego dzieli się przez jednolitą normę przedstawicielstwa w gminie z zastosowaniem zaokrągleń liczby mandatów w górę do całkowitej liczby mandatów, jeżeli ułamek liczby mandatów w okręgu wyborczego jest równy lub większy niż $\frac{1}{2}$ mandatu i odrzuceniem ułamka mandatu mniejszego niż $\frac{1}{2}$. Zasady tej należy bezwzględnie przestrzegać. Niedopuszczalne są odstępstwa od ustawowo określonej procedury ustalania liczb mandatów przypadających poszczególnym okręgom wyborczym, bez względu na motywy.
27. Jeżeli w wyniku zaokrągleń, o których mowa w pkt 26, łączna liczba mandatów w okręgach wyborczych będzie większa od liczby wybieranych radnych, mandaty nadwyżkowe odejmuje się w tych okręgach wyborczych, w których norma przedstawicielstwa jest najmniejsza. Natomiast jeżeli w wyniku zaokrągleń, o których mowa w pkt 26, łączna liczba mandatów w okręgach wyborczych będzie mniejsza od liczby wybieranych radnych, mandaty dodatkowe przyznaje się w tych okręgach wyborczych, w których norma przedstawicielstwa jest największa.

28. Jeżeli w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców odjęcie mandatu nadwyżkowego spowodowałoby zmniejszenie liczby mandatów przypadających okręgowi wyborczemu poniżej 5 radnych wybieranych w okręgu wyborczym bądź przyznanie mandatu dodatkowego spowodowałoby przekroczenie 8 radnych wybieranych w okręgu wyborczym, należy dokonać zmian w proponowanym podziale.
29. Niedopuszczalne jest postępowanie polegające na pominięciu w procedurze odejmowania mandatów nadwyżkowych lub przyznawania mandatów dodatkowych tych okręgów wyborczych, w których mandatu nie można odjąć lub dodać, ponieważ wyliczona liczba mandatów jest minimalną bądź maksymalną wynikającą z przepisów Kodeksu wyborczego. Niedopuszczalne jest również odjęcie mandatu nadwyżkowego w okręgu wyborczym, w którym zaokrąglona liczba mandatów przewyższa maksymalną ustawową liczbę radnych wybieranych w okręgu wyborczym, z pominięciem okręgów wyborczych o niższej normie przedstawicielstwa, a także dodanie mandatu w okręgu wyborczym, w którym zaokrąglona liczba mandatów jest niższa od dolnej granicy ustawowej, z pominięciem okręgów wyborczych o wyższej normie przedstawicielstwa.
30. W gminach powyżej 20 000 mieszkańców oraz w powiatach i w województwach, a także w dzielnicach m.st. Warszawy, w których wybory przeprowadza się w wielomandatowych okręgach wyborczych, jeżeli dotychczasowy podział na okręgi wyborcze jest niezgodny z prawem, a do doprowadzenia tego podziału do stanu zgodnego z Kodeksem wyborczym wystarczająca jest zmiana liczby radnych wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych, komisarz wyborczy nie może zmienić granicy okręgów wyborczych. W takiej sytuacji komisarz wyborczy, działając na podstawie art. 421 § 1 Kodeksu wyborczego, wydaje postanowienie w sprawie zmian w podziale jednostki samorządu terytorialnego, określając takie same granice okręgów wyborczych jak obowiązujące dotychczas, a zmieniając tylko liczbę radnych wybieranych w okręgach wyborczych, w których jest to konieczne, oraz ewentualnie, w razie takiej potrzeby, aktualizuje opis granic.
31. Na postanowienie komisarza wyborczego w sprawie okręgów wyborczych zainteresowanej radzie gminy, a także wyborcom w liczbie co najmniej 15, przysługuje prawo wniesienia skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego w terminie 3 dni od daty podania postanowienia do publicznej wiadomości (opublikowania na stronie internetowej delegatury Krajowego Biura Wyborczego, zapewniającej obsługę komisarza wyborczego). Informacja o prawie do wniesienia skargi musi być zawarta w treści postanowienia o podziale gminy na okręgi wyborcze. W informacji tej należy wskazać, że skargę wnosi się za pośrednictwem komisarza wyborczego oraz iż stosownie do art. 9 § 1 Kodeksu wyborczego przez upływ terminu do wniesienia skargi należy rozumieć dzień otrzymania skargi przez komisarza wyborczego (a nie dzień jej nadania).
32. Komisarz wyborczy w terminie 2 dni przekazuje skargę w postaci papierowej lub elektronicznej Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu wraz z kompletnymi i uporządkowanymi aktami sprawy i odpowiedzią na skargę oraz informacją o posiadaniu praw wyborczych przez wnoszących skargę.
33. Do dokonywania aktualizacji opisu granic okręgów wyborczych oraz do dokonywania zmian w podziale na okręgi wyborcze powiatu lub województwa przepisy wytycznych dotyczące zmian w podziale gmin na okręgi wyborcze stosuje się odpowiednio, uwzględniając zasady określone w art. 453–456 oraz art. 462 i art. 463 Kodeksu wyborczego.

WYTYCZNE DLA KOMISARZY WYBORCZYCH
DOTYCZĄCE PODZIAŁU GMIN NA STAŁE OBWODY GŁOSOWANIA

Rozdział I

Uaktualnienie opisów granic obwodów głosowania

1. Komisarze wyborczy zobowiązani są do niezwłocznego przystąpienia do uaktualnienia opisów granic obwodów głosowania zgodnie z wymogami ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 497), zwanej dalej „ustawą”. Zadanie to musi zostać wykonane najpóźniej do dnia określonego w komunikacie Prezesa Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy.
2. Opis granic obwodów głosowania musi zostać uaktualniony m.in. z uwzględnieniem krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju, o którym mowa w art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 459 i 830). Konieczne jest zatem dokonywanie opisu granic obwodów głosowania zgodnego ze słownikiem rejestru TERYT.
3. Jeżeli dotychczasowy podział gminy na stałe obwody głosowania ustalony uchwałą rady gminy albo postanowieniem komisarza wyborczego nie wymaga aktualizacji opisu ich granic, w tym uwzględnienia słownika TERYT, w podziale tym nie dokonuje się żadnych zmian. W takiej sytuacji komisarz wyborczy nie wydaje nowego postanowienia. Decyzja w tej sprawie musi jednak zostać poprzedzona szczegółową analizą.
4. Jeżeli dotychczasowy podział gminy na stałe obwody głosowania ustalony uchwałą rady gminy spełnia wymogi Kodeksu wyborczego, lecz zachodzi konieczność aktualizacji opisu ich granic, w tym np. uwzględnienia słownika TERYT, komisarz wyborczy, działając w trybie art. 12 § 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, zwanej dalej „Kodeksem wyborczym”, wydaje postanowienie w sprawie podziału gminy na stałe obwody głosowania, określając takie same granice obwodów głosowania, jak obowiązujące dotychczas, dokonując jednocześnie aktualizacji opisu granic stałych obwodów głosowania.
5. Jeżeli dotychczasowy podział gminy na stałe obwody głosowania ustalony uchwałą rady gminy nie spełnia wymogów Kodeksu wyborczego, komisarz wyborczy, działając w trybie art. 12 § 2 Kodeksu wyborczego, wydaje postanowienie w sprawie podziału jednostki samorządu terytorialnego na stałe obwody głosowania, dokonując zmian w zakresie niezbędnym do doprowadzenia do stanu zgodnego z prawem.
6. Jeżeli dotychczasowy podział gminy na stałe obwody głosowania ustalony postanowieniem komisarza wyborczego spełnia wymogi Kodeksu wyborczego, lecz zachodzi konieczność aktualizacji opisu ich granic, komisarz wyborczy, działając w trybie art. 12 § 2 Kodeksu wyborczego, wydaje postanowienie zmieniające postanowienie w sprawie podziału gminy na obwody głosowania, dokonując aktualizacji opisu granic obwodów głosowania.
7. Jeżeli dotychczasowy podział gminy na stałe obwody głosowania ustalony postanowieniem komisarza wyborczego nie spełnia wymogów Kodeksu wyborczego, komisarz wyborczy, działając w trybie art. 13 § 1 Kodeksu wyborczego, wydaje postanowienie w sprawie zmian w podziale gminy na stałe obwody głosowania, dokonując zmian w zakresie niezbędnym do doprowadzenia do stanu zgodnego z prawem, dokonując jednocześnie aktualizacji opisu granic stałych obwodów głosowania.
8. Na postanowienie komisarza wyborczego w sprawie obwodów głosowania wyborcom w liczbie co najmniej 15 przysługuje prawo wniesienia skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego, w terminie 3 dni od daty podania postanowienia do publicznej wiadomości (opublikowania na stronie internetowej delegatury Krajowego Biura Wyborczego, zapewniającej obsługę komisarza wyborczego). Informacja o prawie do wniesienia skargi musi być zawarta w treści postanowienia. W informacji tej należy wskazać, że skargę wnosi się za pośrednictwem komisarza wyborczego oraz iż stosownie do art. 9 § 1 Kodeksu wyborczego przez upływ terminu do wniesienia skargi należy rozumieć dzień otrzymania skargi przez komisarza wyborczego (a nie dzień jej nadania).
9. Komisarz wyborczy w terminie 2 dni przekazuje skargę w postaci papierowej lub elektronicznej Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu wraz z kompletnymi i uporządkowanymi aktami sprawy i odpowiedzią na skargę oraz informacją o posiadaniu praw wyborczych przez wnoszących skargę.

Rozdział II

Utworzenie stałych obwodów głosowania obejmujących miejscowości, w których zamieszkuje co najmniej 200 mieszkańców i nie mieści się lokal obwodowej komisji wyborczej

10. Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy wójt lub burmistrz, zwany dalej „wójtem”, w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy ma obowiązek przekazania właściwemu komisarzowi wyborczemu informacji o każdej położonej na obszarze danej gminy miejscowości, w której:
  - 1) zamieszkuje co najmniej 200 mieszkańców;

- 2) nie mieści się dotąd lokal obwodowej komisji wyborczej;
  - 3) istnieje możliwość zorganizowania lokalu obwodowej komisji wyborczej.
- Kryteria, o których mowa w ppkt 1–3 muszą być spełnione łącznie.
11. Liczbę mieszkańców, o której mowa w pkt 10 ppkt 1, ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (tj. 31 marca 2023 r.).
  12. Przez możliwość zorganizowania lokalu obwodowej komisji wyborczej, o której mowa w pkt 10 ppkt 3, należy rozumieć nie tylko fakt istnienia pomieszczenia, w którym można utworzyć lokal wyborczy, ale także istniejącą infrastrukturę umożliwiającą zapewnienie funkcjonowania w tym lokalu obwodowej komisji wyborczej (m.in. dojazd, bezpieczeństwo, ogrzewanie, wyposażenie, dostęp do Internetu i telefonu). Poza tym, oceniając możliwość zorganizowania lokalu obwodowej komisji wyborczej w danej miejscowości, należy wziąć pod uwagę konieczność spełnienia warunku, o którym mowa w art. 186 § 1 Kodeksu wyborczego, przewidującego, że w każdej gminie co najmniej $\frac{1}{2}$ lokali obwodowych komisji wyborczych musi być dostosowana do potrzeb wyborców niepełnosprawnych.
  13. Ustaleń w zakresie możliwości zorganizowania lokalu obwodowej komisji wyborczej w danej miejscowości należy dokonać po konsultacji z właściwym wójtem.
  14. Komisarz wyborczy, uwzględniając informacje wójta, w terminie 2 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy zobowiązany jest do dokonania analizy obowiązujących podziałów gmin na stałe obwody głosowania, stosując zasady określone w pkt 10.
  15. Komisarz wyborczy w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy dokonuje podziału stałego obwodu głosowania w celu utworzenia stałego obwodu głosowania obejmującego miejscowość, w której zamieszkuje co najmniej 200 mieszkańców i nie mieści się lokal obwodowej komisji wyborczej oraz istnieje możliwość zorganizowania lokalu obwodowej komisji wyborczej, i wydaje postanowienie w tym zakresie. Przepisy pkt 2, 5 i 7–9 stosuje się odpowiednio.
  16. Niedopuszczalne jest dokonywanie dalej idących zmian w podziale na stałe obwody głosowania, o ile nie zachodzą ustawowe przesłanki do ich dokonania. Oznacza to, że możliwość utworzenia stałego obwodu głosowania w wyniku podziału dotychczasowego obwodu głosowania nie uprawnia do dokonywania innych zmian w podziale na stałe obwody głosowania naruszających zasadę ich stałości.
  17. W przypadku gdy w miejscowości, w której zamieszkuje co najmniej 200 mieszkańców i nie mieści się lokal obwodowej komisji wyborczej, nie ma możliwości zorganizowania lokalu obwodowej komisji wyborczej, komisarz wyborczy odstępuje od dokonania podziału, o którym mowa w art. 16 ust. 3 ustawy, i przesyła Państwowej Komisji Wyborczej informację, w której przedstawia uzasadnienie wskazujące przyczynę odstąpienia od dokonania tego podziału.
  18. Państwowa Komisja Wyborcza może nakazać komisarzowi wyborczemu dokonanie podziału, o ile stwierdzi, że możliwość taka istnieje.

Rozdział III

Podział gminy na stałe obwody głosowania

19. Komisarz wyborczy dokonuje zmian w podziale na stałe obwody głosowania, jeżeli jest to konieczne ze względu na zmiany:
  - 1) granic gminy;
  - 2) liczby wybieranych radnych gminy;
  - 3) liczby mieszkańców w obwodzie głosowania, tj. o ile jest mniejsza niż 200 (a miejscowe warunki nie uzasadniają istnienia obwodu obejmującego mniejszą liczbę mieszkańców) lub większa niż 4000;
  - 4) granic okręgów wyborczych.
20. Zmiana w podziale na stałe obwody głosowania dokonywana z powodu zmiany granic gminy może nastąpić wyłącznie w odniesieniu do obszaru, którego dotyczy nowy przebieg granicy gminy, w niezbędnym zakresie mającym na celu jedynie doprowadzenie do stanu zgodnego z prawem.
21. Dokonanie podziału stałego obwodu głosowania przez komisarza wyborczego może nastąpić na wniosek co najmniej 5% wyborców ujętych w stałym rejestrze wyborców w tym obwodzie głosowania lub na wniosek wójta, jeżeli na obszarze stałego obwodu głosowania utworzonego w wyniku podziału jest możliwość zorganizowania lokalu obwodowej komisji wyborczej. Natomiast po wejściu w życie przepisów, o których mowa w art. 19 pkt 2 ustawy, komisarz wyborczy może dokonać podziału stałego obwodu głosowania z urzędu, na wniosek co najmniej 5% wyborców ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców w tym obwodzie głosowania lub na wniosek wójta (burmistrza, prezydenta miasta), jeżeli na obszarze stałego obwodu głosowania utworzonego w wyniku podziału jest możliwość zorganizowania lokalu obwodowej komisji wyborczej. Przepisy pkt 12 i 13 stosuje się.
22. Przepisy pkt 2, 5 i 7–9 stosuje się odpowiednio.